

**ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ
АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКОМ
ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ
ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
ЗЛОЧИНІВ З ПОРУШЕННЯМ ПРАВИЛ ПІДСЛІДНОСТІ
(СТ. 365 КК УКРАЇНИ)**

Висвітлюється проблематика порушення вимог кримінального процесуального законодавства України щодо підслідності корупційних кримінальних правопорушень правоохоронними органами. На підставі отриманих результатів, у тому числі рішень суду, автор доводить, що порушення правил допустимості доказів під час їх одержання має наслідком втрату ними юридичної сили, неможливість їх використання в доказуванні й призводить до уникнення кримінальної відповідальності за корупційні кримінальні правопорушення. Особи, яких звільнено від покарання, набувають права звертатися до суду за відшкодуванням шкоди, а працівники правоохоронних органів підлягають притягненню до кримінальної відповідальності за допущені ними перевищення влади або службових повноважень.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, правила підслідності, визнання доказів недопустимими, виправдувальний вирок, відшкодування шкоди.

Sychevlyuk-Vrublevskyi Taras. Excess of power or official authority by a law enforcement officer during the pre-trial investigation of crimes with violation of jurisdiction (Article 365 of the Criminal Code of Ukraine)

The article covers the issue of violation by law enforcement agencies of the requirements of the criminal procedure legislation of Ukraine regarding the investigation of corruption offenses. Based on the results, including court decisions, the author argues that violation of the rules of admissibility of evidence upon receipt leads to loss of legal force, impossibility of their use in evidence and avoids criminal liability for corruption offenses. Persons released from punishment acquire the right to go to court for damages, and law enforcement officers are prosecuted for abuse of power or official authority.

Key words: criminal offense, rules of jurisdiction, declaring evidence inadmissible, acquittal damages.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Основного Закону України). Відповідно до частини другої статті 19 Конституції України усі органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законами України. Це стосується і випадків притягнення фізичних осіб до кримінальної відповідальності. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав людини є головним обов'язком держави. Забезпеченню виконання цієї загальної засади Основного Закону України присвячена правоохоронна діяльність держави в особі відповідних правоохоронних органів [1].

У державі, яка на конституційному рівні проголосила себе правовою, правоохоронна діяльність набуває особливого значення, стає одним із найголовніших гарантів прав і свобод людини та громадянина. На сьогоднішній день саме ця діяльність потребує надійної охорони, в тому числі за допомогою кримінально-правових засобів.

Серед інших злочинів у сфері службової діяльності такий злочин, як перевищення влади або службових повноважень, характеризується підвищеним характером суспільної небезпеки, оскільки при його вчиненні не тільки порушуються охоронювані законом суспільні відносини, блага та інтереси, а й формуються нові негативні відносини, що характеризуються чіткою антисоціальною скерованістю.

Актуальність дослідження цього злочину (саме у площині здійснення органами досудового розслідування чи прокуратури повноважень, не передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень) обумовлюється тим, що слідчі органи у своїй діяльності досить часто припускаються помилок у вигляді проведення окремих слідчих (розшукових) дій, заходів забезпечення кримінального провадження тощо, не володіючи відповідною компетенцією, чим грубо порушуються загальні засади законності здійснення кримінального провадження, закріплені у ст. 9 Кримінального процесуального кодексу України, та унеможлиблюється виконання завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК [2].

Проблемам кримінальної відповідальності за перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу присвячено низку наукових досліджень. Зокрема, ці питання розглядали у своїх працях такі науковці, як П.П. Андрушко, С.В. Гізимчук, Ю.В. Гродецький, Н.Н. Дьяченко, О.О. Кваша, В.М. Киричко, М.Й. Коржанський, Л.М. Макотченко, М.І. Мельник, В.О. Навроцький, А.В. Савченко, В.Я. Тацій, М.І. Хавронюк, Н.В. Янюк та ін.

Водночас визначення основних проблемних аспектів, що стосуються кримінальної відповідальності за перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу в Україні в аспекті реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури повноважень, не передбачених КПК України, на нашу думку, вивченні недостатньо, особливо в умовах адаптації законодавства України до європейських стандартів.

З об'єктивної сторони злочин, передбачений статтею 365 КК України, може вчинятися у формі дій, змістом яких є або перевищення влади, або перевищення службових повноважень, що завдали істотної шкоди охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб. Злочинний характер дій працівника правоохоронного органу при перевищенні влади або службових повноважень полягає у тому, що така особа вчиняє те чи інше діяння по службі, яке не входить до її компетенції (воно виходить за межі наданих їй повноважень, службова особа діє у незаконний спосіб (незаконними методами) [3].

Перевищення влади має місце у діях працівника правоохоронного органу, який, маючи владні повноваження стосовно підлеглих або більш широкого кола осіб, під час виконання своїх владних або організаційно-розпорядчих функцій виходить за межі цих повноважень. Перевищення службових повноважень – це дії працівника правоохоронного органу, який не має владних функцій і виходить під час виконання своїх адміністративно-господарських функцій за межі своїх повноважень, або дії працівника правоохоронного органу, який має владні повноваження, але в конкретному випадку перевищує не їх, а інші свої повноваження.

Судова практика ґрунтується на тому, що як перевищення влади або службових повноважень кваліфікуються: а) вчинення дій, які є компетенцією вищої за посадою службової особи цього правоохоронного органу чи службової особи іншого відомства; б) вчинення дій, виконання яких дозволяється тільки в особливих випадках або з особливого дозволу, або з додержанням особливого порядку, — за відсутності цих умов; в) вчинення одноособово дій, які повинні бути вчинені колегіально; г) вчинення дій, які ніхто не має права виконувати або дозволяти.

Перевищення влади або службових повноважень утворює склад злочину, передбаченого у ст. 365 КК України, лише у випадку вчинення працівником правоохоронного органу дій, які явно виходять за межі наданих йому законом прав і повноважень.

Явний вихід працівником правоохоронного органу за межі наданих йому повноважень слід розуміти як відкритий, очевидний, зрозумілий для всіх, у тому числі для винного, безсумнівний, відвертий. При вирішенні питання про те, чи є вихід за межі наданих прав або повноважень явним, слід враховувати, наскільки він був очевидним для працівника правоохоронного органу і чи усвідомлював він протиправність своєї поведінки. Для того, щоб визначити, чи мало місце перевищення працівником правоохоронного органу влади або службових повноважень, необхідно з'ясувати компетенцію цього працівника і порівняти її із вчиненими діями. Повноваження, за межі яких виходить працівник правоохоронного органу при їх перевищенні, повинні бути передбачені відповідним нормативно-правовим актом: Конституцією, кодексом, законом, постановою, положенням, інструкцією, правилами тощо (документом, прийнятим у визначеному порядку компетентним органом публічної влади, у якому містяться норми права) [4].

Статтею 2 КПК встановлено, що завданням кримінального провадження є не лише захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, а й охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, гарантування того, щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Отже, під час кримінального провадження мають бути гарантовані права підозрюваного та обвинуваченого, про що зазначив

Європейський суд з прав людини у рішенні «Куам та інші проти Бельгії», вказавши, що основним призначенням процесуальних норм є захист обвинуваченого від будь-яких проявів зловживання владою [5].

У даному контексті Європейський суд з прав людини відзначає, що права учасників кримінального провадження мають забезпечуватися через неухильне дотримання на всіх стадіях кримінального провадження належної правової процедури, тобто такого порядку дій органів досудового розслідування та прокуратури, який встановлений кримінальним процесуальним законодавством.

Виходячи з наведеного, свідоме невиконання органами досудового розслідування приписів КПК України, на нашу думку, має ознаки перевищення влади або службових повноважень. Відповідно до ст. 7 КПК України зміст та форма кримінального провадження мають відповідати його загальним засадам, до яких віднесена також законність. У силу ст. 9 цього ж Кодексу законність полягає в обов'язку суду, прокурора, керівника органу досудового розслідування, слідчого, інших осіб неухильно додержуватися вимог КПК України, тобто діяти виключно у спосіб та у межах, наданих процесуальним законом повноважень.

Згідно з рішенням Конституційного Суду України № 12-рп/2011 від 20.10.2011р. **обвинувачення у вчиненні злочину не може ґрунтуватися на фактичних даних, одержаних: 1) в результаті оперативно-розшукової діяльності уповноважених осіб, але з порушенням ними конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина; 2) з порушенням процесуального порядку їх збирання, встановленого законом); 3) шляхом вчинення цілеспрямованих оперативно-розшукових заходів приватними (не уповноваженими на подібні дії) особами** [6].

Слідча дія, процесуальний документ, проведені та складені не уповноваженими на те особами, не можуть вважатися законними, вони не мають передбачених КПК України правових властивостей процесуального документа, який засвідчує вчинення процесуальної дії. Тому процесуальні дії та документи в ході досудового слідства, здійснені та складені не уповноваженими на те особами на порушення вимог КПК України, не можуть породжувати відповідних правових наслідків.

У ст. 216 КПК України визначено підслідність органів досудового розслідування. Законодавче розмежування підслідності між різними органами досудового розслідування визначає розподіл наданих кримінальним процесуальним законом повноважень таким органам. У ч. 1 ст. 9 КПК України законодавець передбачив, що під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства.

Отже, підслідність – це сукупність встановлених законом ознак кримінальних проваджень, відповідно до яких встановлюється конкретний слідчий орган, компетентний провадити досудове слідство.

Повноваження здійснювати визначені законом процесуальні дії слідчий повинен реалізовувати відповідно до встановленої КПК України підслідності. Поняття підслідності насамперед пов'язане з поняттям «компетенція». В законі для кожного органу досудового слідства визначені злочини, розслідування яких віднесено до їхньої компетенції. Процесуальні рішення повинні ухвалюватися уповноваженими суб'єктами згідно з вимогами кримінального процесуального законодавства, що є важливою гарантією забезпечення прав і свобод людини і громадянина та ухвалення законних і справедливих рішень у кримінальному провадженні.

Як зазначено у відповіді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ на звернення заступника Генерального прокурора України – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Холодницького Н.І. від 25 серпня 2016 року № 06-361вих-16 (вх. № 1138/0/1-16 від 26 серпня 2016 року) щодо окремих питань, пов'язаних із процесуальними наслідками порушення правил підслідності під час досудового розслідування, «проведення досудового розслідування кримінального провадження, зокрема, проведення окремих слідчих (розшукових) дій, заходів забезпечення кримінального провадження тощо органом, до компетенції якого згідно із

процесуальним законодавством не віднесено його здійснення, порушує загальні засади законності здійснення кримінального провадження, закріплені у ст. 9 Кримінального процесуального кодексу України, та унеможлиблює виконання завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК» [7].

Згідно з ч. 5 ст. 36 КПК України Генеральний прокурор України, керівник регіональної прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вишого рівня в межах одного органу, в разі неефективного досудового розслідування. Забороняється доручати здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, іншому органу досудового розслідування.

Законодавче розмежування підслідності між різними органами досудового розслідування визначає розподіл наданих кримінальним процесуальним законом повноважень таким органам. Слід зазначити, що відповідно до положень п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК недопустимими визнаються докази, що були отримані після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури повноважень, не передбачених цим Кодексом, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Отже, наведене дає підстави вважати незаконними складені процесуальні документи та ухвалені процесуальні рішення, у тому числі повідомлення про підозру, які здійснені шляхом реалізації органами досудового розслідування повноважень, що не віднесені до їхньої компетенції та не передбачені КПК України.

Таким чином, недотримання органами досудового розслідування чи прокуратури під час проведення досудового розслідування приписів кримінального процесуального законодавства свідчить про застосування до учасників кримінального провадження неналежної правової процедури, що має наслідком визнання доказів, зібраних на вказаній стадії розслідування, недопустимими. Внаслідок зазначеного, судом мають визнава-

тися такими, що є недопустимими та не мають доказового значення для обґрунтування винуватості обвинуваченого, письмові докази, висновки експертів тощо.

Як приклад, Верховний Суд підтвердив законність судових рішень про виправдання особи через недопустимість доказів. Так, 1 березня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду розглянув у судовому засіданні касаційну скаргу прокурора на вирок, залишений без зміни ухвалою апеляційного суду, про визнання Ч. невинуватим у пред'явленому обвинуваченні за ч. 2 ст. 307, ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 311 КК України [8].

Своє рішення Верховний Суд обґрунтував тим, що відповідно до ч. 3 ст. 62 Конституції України обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь. Згідно з вимогами КПК України докази є недопустимими, якщо вони отримані з порушенням вимог КПК. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, і суд не може на нього посилатися при ухваленні судового рішення.

З огляду на викладене Верховний Суд погодився із судовими рішеннями судів першої та апеляційної інстанцій і підтвердив їх законність про виправдання особи через недоведеність вчинення нею злочину, враховуючи, що докази, на яких ґрунтувалось обвинувачення, були незаконно отримані, що призвело до визнання їх недопустимими відповідно до вимог ст. 87 КПК України.

Аналогічної думки дійшли суди у справах № 761/34909/17 [9], 201/5699/16к [10] тощо.

Крім того, навіть під час досудового розслідування порушення правил підслідності правоохоронним органом призводить до того, що слідчий суддя відмовляє у задоволенні того чи іншого клопотання слідчого.

Так, 05.11.2018 року слідчий суддя Дніпровського районного суду м. Києва у справі № 755/12917/18 відмовив у задоволенні клопотання слідчого прокуратури міста Києва, погодженого прокурором відділу прокуратури міста Києва, про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту відносно підозрюваного з тих підстав, що повідомлення про підозру здійснено

з порушенням порядку, встановленого кримінальним процесуальним законом, а саме неуповноваженою особою.

В даному випадку вручення повідомлення про підозру слідчим прокуратури міста Києва свідчило про недотримання органом досудового розслідування вимог КПК України щодо підслідності, оскільки підозрюваний проходив службу в Головному управлінні Національної поліції у місті Києві, тобто був службовою особою правоохоронного органу, а розмір предмета злочину за ч. 2 ст. 368-2 КК України в п'ятсот і більше разів перевищував розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час вчинення злочину. Отже, очевидно, що повідомлення про підозру складено за статтями закону України про кримінальну відповідальність, які належать до підслідності Національного антикорупційного бюро України [11].

Під час проведення досудового розслідування першочерговим завданням слідчих підрозділів правоохоронних органів є безумовне дотримання передбаченої законом процедури збирання і фіксації доказів як умови додержання принципу законності у кримінальному провадженні.

Питання допустимості доказів має фундаментальне значення для кримінального процесу загалом і доказового права зокрема як його засадничої частини. Імперативність виконання передбачених КПК України завдань кримінального провадження (включаючи забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду для того, щоб кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, а кожен невинуватий не був обвинувачений або засуджений) ставить особливі вимоги до доказів, на основі яких вони вирішуються.

При цьому звертаємо увагу на можливість уникнення кримінальної відповідальності особи за вчинення корупційних кримінальних правопорушень у разі збирання доказів неуповноваженим правоохоронним органом. Вказана процедура не є чітко передбаченою в законодавстві України, а являє собою причинно-наслідковий зв'язок між збиранням доказів неуповноваженою особою, визнанням їх неприпустимими, навіть за наявності всіх ознак складу злочину, та винесенням виправдувального вироку або закриттям провадження у справі, що і

є фактичним уникненням особи відповідальності за вчинене діяння [12].

Як уже відзначалося вище, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч.2 ст.19 Конституції України). Слідчий, прокурор не мають права самостійно виконувати певні дії та функції без наявності належних повноважень, які або прямо встановлені законом, або мають бути доручені [13].

Такий підхід закріплений у міжнародному праві та втілений у практиці ЄСПЛ. Зокрема, у справі «Фельдман проти України» ЄСПЛ зазначив, що порушення підслідності є порушенням права на справедливий суд, гарантований статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [14].

Перевищення влади або службових повноважень органами досудового розслідування в результаті допущеного порушення правил підслідності призводить до того, що суди виносять виправдувальні вироки, що, в свою чергу, дає право особі, яка незаконно переслідувалась, на підставі статті 1176 Цивільного кодексу України та Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду», звертатися до суду за компенсацією збитків.

Як свідчить судова практика, суди, як правило, задовольняють такі позовні заяви потерпілих, внаслідок чого держава вимушена компенсувати цим особам кошти в значних розмірах.

Так, заочним рішенням Святошинського районного суду міста Києва від 19.03.2020 року в справі № 759/22232/19 з Держави Україна, в особі Державної казначейської служби України стягнуто на користь позивача моральну шкоду в розмірі 342436,00 грн [15]. Рішенням Червоноградського міського суду Львівської області від 23.01.2020 року № 459/928/19 стягнуто з Державної казначейської служби України за рахунок коштів Державного бюджету України на користь позивача 300000,00 грн. на відшкодування моральної шкоди [16]. Рішенням Долинського районного суду Кіровоградської області від 17.01.2020 року

в справі №388/964/19 стягнуто моральної шкоди у розмірі 450000,00 грн [17]. Рішенням Жовтневого районного суду міста Кривого Рогу від 18.04.2019 року №212/4359/18 стягнуто з Держави Україна на користь позивача 1000000,00 грн. у рахунок відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів досудового слідства, прокуратури і суду, шляхом списання коштів з Державної казначейської служби [18].

У цьому зв'язку відзначимо, що Законом України № 2548-VIII «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» було внесено такі зміни до ст. 130 Кримінального процесуального кодексу України:

«Держава, відшкодувавши шкоду, завдану слідчим, прокурором, застосовує право зворотної вимоги до цих осіб у разі встановлення в їхніх діях складу кримінального правопорушення за обвинувальним вироком суду, який набрав законної сили, або дисциплінарного проступку незалежно від спливу строків застосування та дії дисциплінарного стягнення» [2].

Отже, для настання матеріальної відповідальності для прокурора чи слідчого потрібно проведення відшкодування шкоди, завданої слідчим чи прокурором, самою державою та встановлення в діях слідчого чи прокурора складу кримінального правопорушення за обвинувальним вироком суду, який набрав законної сили, або дисциплінарного проступку.

Варто зазначити, що при винесенні стосовно потерпілого виправдувального вироку, закриття кримінального провадження, скасування вироку після набрання ним законної сили суди не визначають розмір відшкодування. Для цього потрібно окреме рішення суду. Також відзначимо, що юридичною підставою для притягнення слідчого чи прокурора до матеріальної відповідальності у порядку регресу є вирок суду, який набрав законної сили (де, власне, і встановлюється факт скоєння злочину конкретними службовими особами), або відповідне рішення уповноваженого органу щодо притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Отже, в результаті порушення підслідності на стадії досудового розслідування прокурорами та слідчими охоронюваним

законом державним інтересам завдається істотної шкоди, що є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочину «Перевищення влади або службових повноважень слідчими органу досудового розслідування». В окремих випадках такі дії слідчих та їх процесуальних керівників спричиняють тяжкі наслідки.

Водночас прагнення окремих керівників правоохоронних органів отримати політичні чи суспільні дивіденди, підвищити власну популярність чи рейтинг, підкреслити свою вагомість та важливість шляхом оприлюднення в засобах масової інформації відомостей про затримання осіб, які підозрюються у вчиненні корупційних правопорушень, які розслідуються із порушенням вимог ст. 216 КПК України, що чітко регулює підслідність, здебільшого порушує принцип невідворотності відповідальності, суть якого полягає у тому, що особа, яка вчинила злочин, має бути притягнута до кримінальної або іншої відповідальності, яка була б пов'язана із застосуванням до такої особи заходів кримінального характеру [12].

Відтак можна стверджувати, що при порушенні слідчим чи прокурором правил підслідності ними, як працівниками правоохоронних органів, вчиняється правопорушення, у складі якого наявні елементи злочину, передбаченого ст. 365 КК України. Крім того, очевидно, що при проведенні досудового розслідування з порушенням правил підслідності дії винної особи (слідчого, прокурора) завжди зумовлені її службовим становищем і перебувають у зв'язку із визначеними законом владними повноваженнями правопорушника щодо потерпілого.

З огляду на викладене можна стверджувати, що наявні у законодавстві України (чинному на початок 2020 р.) кримінально-правові, дисциплінарні та цивільно-правові заходи не є ефективними засобами запобігання та подолання наслідків злочину, передбаченого у ст. 365 КК України та вчиненого шляхом порушення слідчим правил підслідності.

Для покращення ситуації доцільним буде проведення роботи правового характеру, спрямованої на запобігання таким випадкам, зокрема: зміна та/чи доповнення тих нормативно-правових актів, які удосконалять механізм оперативного притягнення до відповідальності конкретної особи – слідчого та/або його процесуального керівника вже на етапі досудового розсліду-

вання. При цьому дисциплінарна відповідальність прокурора у випадку допущення ним фактів порушення правил підслідності, встановленої КПК України, повинна суміщатися із можливістю покладання дисциплінарної чи іншої відповідальності також на керівників структурних підрозділів правоохоронних органів, під юрисдикцією яких відбувалися такі порушення. Крім того, на нашу думку, дієвим заходом запобігання порушенням правил підслідності може стати законодавча заборона щодо внесення неуповноваженою особою до Єдиного реєстру досудових розслідувань даних про кримінальні правопорушення та про хід досудового розслідування у кримінальних провадженнях.

Винні особи, які допустили порушення правил підслідності, повинні притягатися до кримінальної відповідальності за ст. 365 КК України, суміщеної із матеріальною відповідальністю за шкоду, спричинену державі виплатою матеріальної компенсації моральної шкоди, понесеної потерпілими.

1. Мако́тченко Л.М., Кримінологічна характеристика та запобігання перевищенню влади або службових повноважень працівником правоохоронними органами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпро, 2019. С. 3. 2. Кримінальний процесуальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. 3. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. 4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 11-те вид., перероб. та доп. Київ: Дакор, 2019. С. 1161. 5. Європейський суд з прав людини. Рішення у справі «Куам та інші проти Бельгії» від 22 червня 2000 року. Український портал практики Європейського суду з прав людини. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=255>. 6. Рішення Конституційного Суду України від 20.10.2011 у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11>. 7. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Лист від 13.09.2016 р. № 9-2388/0/4-16. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00209.html. 8. Постанова у справі № 398/5735/14-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72561227>. 9. Вирок у справі №761/34909/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77715953>. 10. Вирок у справі № 201/5699/16к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73100933>. 11. Ухвала у справі №755/12917/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77682054>. 12. Боровик А. Визнання недопустимості доказів через порушення правил підслідності як спосіб ухилення від покарання за вчинення коруп-

ційних кримінальних правопорушень. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2019. Вип. січень 2019. С. 165-167. **13.** Несінов О. М. Складові успіху в кримінальному процесі. Кн. друга. Харків: Права людини. 2019. С. 99. **14.** Європейський суд з прав людини. Рішення «Фельдман проти України» від 08.04.2010 (Заяви № 76556/01 та 38779/04). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_613. **15.** Заочне рішення у справі №759/22232/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88558189>. **16.** Рішення у справі № 459/928/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87314795>. **17.** Рішення у справі №388/964/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87139921>. **18.** Рішення у справі №212/4359/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81419064>.

References

1. Makotchenko L.M. Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannya perevyschenniu vldy abo sluzhbovykh povnovazhen pratsivnykom pravookhoronnymu orhanamy. Candidate's thesis. Dnipro 2109 S. 3. **2.** Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy/ Verkhovna Rada Ukrainy: Ofitsiyni veb-portal. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-1>. **3.** Kryminalnyi kodeks Ukrainy/ Verkhovna Rada Ukrainy: Ofitsiyni veb-portal. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. **4.** Melnyk M. I., Khavroniuk M. I. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. Kyiv: Dakor, 2019. S. 1161. **5.** Yevropeyskyi sud z prav liudyny, rishennia u spravi «Kuam ta inshi proty Belhii» vid 22 chervnia 2000 roku. Ukrainskyi portal praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=255>. **6.** Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 20.10.2011 u spravi za konstytutsiinym podanniam Sluzhby bezpeky Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhennia chastyny tretoi statti 62 Konstytutsii Ukrainy/ Verkhovna Rada Ukrainy: Ofitsiyni veb-portal. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11>. **7.** Vyshchyi spetsializovanyi sud Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav Lyst vid 13.09.2016 r. № 9-2388/0/4-16/ ligazakon.ua. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/VRR00209.html. **8.** Postanova u spravi №398/5735/14-k/ URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72561227>. **9.** Vyrok u spravi №761/34909/17/ URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77715953>. **10.** Vyrok u spravi №201/5699/16k / URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77715953>. **11.** Ukhvala u spravi №755/12917/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77682054>. **12.** A. Borovyk, Vyznannia nedopustymosti dokaziv cherez porushennia pravyl pidslidnosti yak sposib ukhylennia vid pokarannia za vchynennia koruptsiinykh kryminalnykh pravoporushen. *National law journal: theory and practice*. 2019. Vyp. sichen 2019. S. 165-167. **13.** Nesinov O. M. Skladovi uspikhu v kryminalnomu protsesi. Knyha druha. Kn. druha. Kharkiv: Prava liudyny. 2019. S. 99. **14.** Yevropeyskyi sud z prav liudyny, rishennia «Feldman proty Ukrainy» vid 08.04.2010 (Zaiavy N 76556/01 ta 38779/04) Verkhovna Rada Ukrainy: Ofitsiyni veb-portal. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_613. **15.** Zaochne rishennia u spravi №759/22232/19 / URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88558189>. **16.** Rishennia u spravi № 459/928/19. URL: <http://>

reyestr.court.gov.ua/Review/87314795. 17. Rishennia u spravi № 388/964/19 / URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87139921>. 18. Rishennia u spravi № 212/4359/18 / URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81419064>.

Sychevlyuk-Vrublevsky Taras. Excess of power or official authority by a law enforcement officer during the pre-trial investigation of crimes with violation of jurisdiction (Article 365 of the Criminal Code of Ukraine)

In this study, we proved that abuse of power or official authority by a law enforcement agency is a dangerous crime committed in the field of official activities and encroaches on the legally protected rights and interests of individuals, legal entities, the state and the public.

We have established that the effectiveness of the fight against corruption in Ukraine directly depends on a clear division of powers between the pre-trial investigation bodies that conduct this fight. This issue is regulated by law, and the implementation of this task in Ukraine is entrusted to the newly created anti-corruption activities. At the same time, the practice of violating the rules of investigation of corruption crimes and conducting pre-trial investigation in criminal proceedings under the investigation of detectives of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine has become widespread today.

At the same time, the Law provides for the right of the state to apply to investigators and prosecutors for damages caused by illegal actions of investigators and prosecutors. This situation is assessed as positive, as the damage caused to citizens as a result of illegal actions should be compensated not from the state budget, but from the perpetrators. The possibility of prosecution is a guarantee of proper performance of official duties by investigators and prosecutors.

The purpose of this study is to analyze the crime of «excess of power or official authority» in its direct connection with the pre-trial investigation or the powers of the prosecutor's office, not provided by the Criminal Procedure Code of Ukraine. The objectives of the study are to find ways to prevent violations of procedural law by investigators and prosecutors during the pre-trial investigation and to provide recommendations for the implementation of effective mechanisms for implementing the principle of inevitability of punishment for abuse of power or official authority by such officials.

Key words: criminal offense, rules of jurisdiction, declaring evidence inadmissible, acquittal damages.